

Izbija vstanični razen sobot, nedel in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravljalni prostori:
2857 S. Lawndale Ave.

Office of Publication:
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 10. FEB. (FEB. 10), 1936

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 28

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Italijanski letalci obnovili ofenzivo na severni fronti

Bombe so deloma razdejale glavno mesto province Bali. Fašistična armada na južni fronti trpi zaradi pomanjkanja živil. Bolezni zahtevajo velike žrtve med italijanskimi vojaki, ki so zasedli pušcave v južni Abesiniji. Poročila o veliki abesinski zmagi v bližini mesta Makala potrjena

Addis Ababa, 8. febr. — Sem je dospel poročilo, da so italijanski letalci obnovili ofenzivo na severni fronti. Vrgli so večje tevilno bomb na mesto Magali, glavno mesto province Bali. Bombe so porušile več poslopj in bližnji sivega glavnega stana italijanske konzula. Izgledalo je, da so italijanski letalci skušali porušiti konzularno poslopje, v čigar bližini se nahaja večje skladišče municije.

To je bil že tretji napad, ki so ga italijanski letalci uprizarili na p mesto in na bližnje vasi. V sedmjem napadu je bilo večje tevilno abesinskih vojakov ubitih in ranjenih. V Addis Ababo je prišlo poročilo, da je bil v zadnjem napadu ubit neki sorodnik cesarja Selassieja, toda vest še ni uradno potrjena.

Rim, 8. febr. — Včeraj so trije prominentni fašistični voditelji drinili na krovu parnika iz neapoljskega pristanišča v Afriko. To so grof Ciano, Mussolinijev sin, Achille Starace, tajnik fašistične stranke, in Roberto Farinacci, bivši tajnik fašistične stranke. Prvi in slednji bosta služila v letalski armadi, Starace pa bo prevzel poveljništvo nad italijonsko fašistično milico na severni fronti.

Addis Ababa, 8. febr. — Italijanska armada na južni fronti trpi zaradi pomanjkanja živil in drugih potrebščin. Neki opazovalec, ki se je pravkar vrnil v abesinsko prestolnico s te fronte, je dejal, da je transportacija živil pušcave med mestoma Dolo in Meghelli, katere so zasedli Italijani, silno otežkočena. Vse potrebščine morajo dovažati iz Modisa, ki je daleč v ozadju.

Motorna vozila, ki vzdržujejo transportacijo med fronto in Modisem, porabijo velike količine goriva. Polovico tovora nekakega tovornega avta tvorijo gorila in vsled tega ne ostaja dosti prostora na teh avtih za živila. Informirani krogi pravijo, da italijanska armada ničesar pridobiva, ko je okupirala tiste obale. Zaradi pomanjkanja živil se širijo bolezni, ki zahtevajo velike žrtve med italijanskimi vojniki.

Ciani ambulance švedskega dečega križa še vedno vztrajajo pri trditvi, da je bil italijanski napad na njih šotorno bolnišnico premišljen. Italijanski letalci so se spustili nizko in so lahko opazili znamenje Rdečega križa na bolnišnici, a so jo kljub temu bombardirali.

Dr. Brophil, irski zdravnik v službi abesinskega Rdečega križa, ki se je pravkar vrnil v Addis Ababo, je potrdil poročilo o veliki abesinski zmagi v bitki, ki se je vršila ob vznožju gorovja Tembien, nedaleč od mesta Makale. V tej bitki je padlo nad sto tisoč Italijanov in več tisoč abesinskih vojakov.

Rim, 8. febr. — Diktator Mussolini je kot vojni minister prejel poročila od 92 generalov preloženih v Frederico Baistrocchia, italijanskega podministra, ki jih je reprezentiral. Poučeni opazovalci dejajo iz tega, da bo Mussolini v kratkem odredil temeljito reorganiziranje oborožene sile do in na afriški fronti. Govorice širijo, da bo več generalov Afriki odstavljenih, ker doslej niso pokazali posebnih uspehov v militaristični kampanji.

Vojaška zveza med Francijo in Rusijo

Obe državi vidita nevarnost v nacistični Nemčiji

Pariz, 8. febr. — Sem je dospel Mihail Toukačevskij, najmlajši maršal v sovjetski armadi, ter se udeležil konference francoskega armadnega štaba, katere cilj je odobritev že sestavljenih načrtov glede vzajemne vojaške pomoči v slučaju, da bi bila Francija ali Rusija napadena po nacistični Nemčiji.

Pakt vzajemne vojaške pomoči je bil sklenjen pred nekaj tedni, toda ratificirati ga mora še francoska nižja zbornica. Po poročilih iz zanesljivih virov se bo to zgodilo v prihodnjih par dneh.

Francoski kabinet sedaj razpravlja o ruskem apelu glede posojila 800.000.000 frankov (okrog \$54.000.000), katerega sovjetska vlada potrebuje za utrditve svoje zapadne meje, graditve cest in železniških prog, da bo lažje transportirala svoje vojsko v zapadne teritorije, če se pojavi nevarnost oboroženega napada s strani Hitlerjeve Nemčije.

Revolta v Siriji se razširja

14 oseb ubitih v spopadu s francoskim vojaštvom

Hama, Sirija, 8. febr. — Revolta, ki je pred nekaj dnevi izbruhnila proti francoski nadvladi v Damasku, se je sedaj razširila na druga sirijaska mesta. Francoske čete in policija so včeraj navale na skupino študentov s tukajšnje univerze in sledila je vroča bitka, v kateri je bilo 14 oseb ubitih in veliko število ranjenih. Med ranjenimi je tudi nad dvajset vojakov in policajev.

Vse trgovske aktivnosti v Damasku, Homsu in Hami so paralizirane. Francoske avtoritete so razglasile obsedeno stanje v teh mestih, toda izgredi se kljub temu nadaljujejo.

Rebelno gibanje je zajelo tudi vasi v bližini Damaska. Poročila se glase, da se prebivalci teh vasi pripravljajo na pohod v Damask, v središče rebelnega gibanja.

Lewis odklonil zvišanje plače

Washington, D. C., 8. febr. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je odklonil zvišanje plače od \$12.000 na \$25.000 na leto, zaeno pa je izjavil, da tudi podpredsednik unije Philip Murray in tajnik Thomas Kennedy odklanjata zvišanje. Konvencija rudarske unije je z veliko večino odobrila zvišanje plač zadnji četrtlet. Lewis je izjavil, da bodo on in drugi uradniki ob svoji stari plači prav tako energično vodili boj v interesu rudarjev v bodočnosti kakor so ga doslej.

Domače vesti

Tožba za zapuščino

Flint, Mich. — Na tukajšnjem sodišču se je začela tožba glede zapuščine bogatega športnika J. P. Svetiča, ki se je ubil v avtni nesreči na poti v Calumet. Pokojnik je v oporoki zapustil vse svoje premoženje svoji prijateljici, dočim je svojim sestram zapustil neznatno vsoto. Tožba proti oporoki je vložila sestra pokojnika, mrs. Leopold Junko iz Detroita. Ona trdi, da njen brat ni bil tisti čas, ko je delal oporoko, normalen in da se je nahajal pod vplivom svoje prijateljice. Radi tega zahteva, da se oporoka razveljavi. Za tožbo vlada veliko zanimanja.

Prevela rojstnega dne

Calumet, Mich. — Mary Srebrnak, soproga znanega gostilničarja Josepha Srebrnaka, je nedavno praznovala svoj rojstni dan in ob tej priliki se je v njeni hiši zbrala velika družba prijateljev in prijateljic, katerim je ona pripravila imenitno večerjo. Ona je po svoji gostoljubnosti znana daleč naokrog.

Smrt pionirja

Frontenac, Kans. — Tu je umrl Anton Katzman, star 81 let, član društva 27 SNPJ in eden prvih med rojaki, ki so se tu naselili. V Ameriki je bil nad 50 let. Zapuščal več sinov in hčera in enega brata.

Nesreča pri delu

Struthers, O. — Pri delu v tovarni Carnegie Steel Co. je Joseph Zlogar, član društva 27 SNPJ, odtrgalo prst na levi roki. V bolnišnici je bil pet dni, sedaj pa se nahaja doma pod zdravniško oskrbo.

Slovenske knjige v knjižnici

Gilbert, Minn. — Odbor mestne knjižnice je naročil večje število slovenskih knjig, da tako ustrezno zahtevam slovenskih čitateljev. Doslej je bilo v tej knjižnici le nekaj knjig, ki jih je izdala SNPJ.

Nov grob v starem kraju

Cleveland. — Urška Zalokar je prejela iz starega kraja žalostno vest, da ji je v vasi Smilhel pri Žumberku umrl brat Jože Jančar, star 59 let. Pokojni je bil dvakrat v Ameriki. V domovini zapuščal soprogo, dva sinova, eno hčer in eno sestro, v Clevelandu pa štiri brate in dve sestri.

Smrtna nesreča v rudniku

Hibbing, Minn. — Louis Sikić je bil ubit v rudniku v Keewatinu, ko se je utrgala plast kamenja in ga zasula. Pokojni je bil rojen na Hrvaškem. Tu zapuščal soprogo, pet sinov in dve hčeri.

Nov grob v Chicagu

Chicago. — Na severni strani mesta je umrl Anton Žerovnik, član SNPJ. Rojen je bil v Cerkjah pri Kranju na Gorenjskem.

Velikanska zvezda odkrita

Cambridge, Mass., 8. febr. — Vodstvo observatorija harvardске univerze je pravkar naznanilo odkritje največjega nebesnega telesa od vseh, ki so bili doslej znani astronomiji. Dr. Sergej I. Gaponkin je ugotovil, da je ta zvezda sedemdesetkrat težja od sonca. Naša zemlja je v primeri z njo majhen kosček peska v ogromni puščavi. Polmer te zvezde je dolg 10.000.000 milj, triindvajsetkrat daljši od sončnega. Ta velikanski obseg si lažje predstavljamo, ako ga primerjamo z razdaljo med našo zemljo in lunjo, ki je "samo" 238.857 milj.

Sodišče dalo ukor governerju Olsonu

Izjavilo je, da ni imel pravice zapreti tovarne

Minneapolis, Minn., 8. febr. — Federalno distriktno sodišče je izjavilo, da governer Olson ne bi smel zapreti tovarne Struthwear Knitting Co., v kateri je izbruhnila stavka, s oboroženo silo. V svojem odloku poudarja, da je župan T. E. Latimer pravilno postopal, ko je vprašal governerja, naj pošlje državno milico, ko je prišlo do nemirov v avstni stavko proti omenjeni družbi, toda governer je prestopil meje svoje oblasti, ko je s oboroženo silo zaprl tovarno. Olsonova akcija je bila absurdna.

Kompanija se še ni odločila za otvoritev obrata. Njeni odvetniki sedaj študirajo odlok distriktnega sodišča in bodo morda zadevo tirali pred zvezno vrhovno sodišče.

Državna milica je zastražila tovarno Struthwear Co. 27. decembra, ko sta župan Latimer in okrajni šerif John Wall informirala governerja Olsons, da civilne avtoritete ne morejo zapreti nemirov v avstni stavko. Tovarna je zaprta že od avgusta preteklega leta, dasi je družba hotela parkrat obnoviti obrat s stavkokaži, kar pa so stavkarji preprečili s masnim piketiranjem.

Dolga stavka v Pekinu končana

Zganjarska kompanija pristala na pogoje stavkarjev

Pekin, Ill., 8. febr. — Štirindvajset ur po preklicu splošne stavke so delavski reprezentanti in zastopniki American Distilling Co. sklenili dogovor glede končanja stavke proti tej družbi. Ta stavka je zadnji teden raztrgala v splošni, ki je popolnoma paralizirala promet v Pekinu.

Do poravnave konflikta je prišlo s posredovanjem zastopnika federalne vlade Johna E. O'Connora. Na konferenci, ki se je vršila v Peoriji, sta obe stranki, stavkarji in družba, odobrili pogoje, ki jih je predložil reprezentant federalne vlade.

Po konferenci je bila objavljena izjava, da je družba pristala na vse zahteve stavkarjev. V teh zahtevah so bile vključene starostne pravice delavcev, zvišanje plače in ponovna uposlitev vseh delavcev, katere je družba odpustila zaradi unijskih aktivnosti. S tem je bila končana stavka, ki je izbruhnila proti zganjarski družbi v avgustu preteklega leta.

Francoski ladjegradniški delavci zastavkali

Havre, Francija, 8. febr. — Nad štiristo ladjegradniških delavcev, uposlenih pri popravilnih delih na novem francoskem parniku "Normandie", je zastavkalo proti mezdni redukciji deset odstotkov. Naznanili so, da bodo vztrajali v boju, dokler vlada ne umakne redukcije. Slična stavka je v teku v vladni ladjedelnici v St. Nazairu.

Organizator izpuščen iz zapore

Los Angeles, Cal. — E. D. McKinnon, organizator brezposelnih delavcev, je bil izpuščen iz zapore, kamor je bil poslan na zahtev kaljenja miru v zvezi z demonstracijami rešitnih delavcev pred uradom WPA.

JEKLARSKI DELAVCI V NOVI KAMPANJI

Kompanijske unije v procesu reorganiziranja
NEODVISNA UNIJA NA VIDIKU

Pittsburgh. — Da je klarski baroni izgubljajo kontrolo nad kompanijskimi unijskimi, je več znamenj po vseh industriji. Najnovejši dokaz temu je skupna konferenca 60 zastopnikov kompanijskih unijs U. S. Steel korporacije, ki se je vršila zadnje dni v tem mestu. Na tem sestanku je bilo zastopanih okrog 20.000 delavcev pri Carnegie-Illinois Steel korporaciji v pittsburghskem okraju.

Prav za prav je bil to "banket" za zaprtimi vrati. Zastopniki so razpravljali o načrtu, kako iz kompanijskih unijs napraviti neodvisne organizacije, ki naj bi se združile v skupno organizacijo, katere naj bi bila izven bosovske kontrole. Konferenca je izvolila odbor, da stopi v stike z zastopniki kompanijskih unijs pri Carnegie-Illinois Steel korporaciji v Youngstownu in nato v čikaškem okraju. Družba uposluje v Youngstownu 6200 delavcev, v čikaškem okraju 23.000.

Prvi cilj tega gibanja je, da družbo prisili na modifikacijo pravi kompanijskih unijs in da se odredi njih kontrolo. Nadaljnji korak, ki gre sporedno a prvo zahtevo, je formiranje neodvisne "kompanijske" unije, katere naj bi zastopala vse delavce pri tej družbi, končno pa vse delavce pri jeklarskem trustu (U. S. Steel Corp.).

V ta namen se bo prihodnje jesen vršila konvencija zastopnikov vseh kompanijskih unijs Carnegie-Illinois Steel korporacije, ki je podružnica U. S. Steel. Vršla se bo najbrž v Garriju, kjer naj pride do ustanovitve splošne neodvisne jeklarske unije.

Vprašanje je seveda, če bo tekoča revolta jeklarskih delavcev proti bosovski dominaciji prišla do te točke. Je klarskim baronom se to gibanje naravno ne dopade, toda dodaj, da ni bilo klani, da bi bil kakšen delavec, ki je aktiven v tej revolti kompanijskih unijs, odslojen.

Profesor John A. Fitch, ki je nedavno študiral položaj v je klarskih centrih in objavil rezultat svojega študija v reviji Survey Graphic, je mnenja, da se bodo jeklarski magnati sprizgnili s tem razvojem, dokler se bo kretal izven delavskega gibanja in bo stremel le za "reorganiziranjem" kompanijskih unijs. Neki visok uradni jeklarske družbe se je napram njemu izrazil, "da bi nam nič ne koristilo, če bi skušali ustaviti prevladujoči sentiment. Taka gibanja so neizogiben pojav, proti kateremu nimamo namena nastopiti."

Možno vsekakor je, da vidijo jeklarski magnati v tem gibanju utež proti dolgo pričakovani kampanji za organiziranje je klarskih delavcev pod okriljem Ameriške delavske federacije. Kar se stare garde v ADF tiče, ni o taki kampanji nobenega sluha. Radikalnejši elementi v je klarski uniji sicer zahtevajo tako kampanjo že nekaj let, toda vsa agitacija nič ne poma.

Edini element, ki obeta s kampanjo za organiziranje je klarskih delavcev, je Lewisov odbor za industrijsko organizacijo. Toda tudi s te strani ni dosti upanja, kar se bližnje bodočnosti.

Vprašanje kolonij razburja Evropo

Holandaska in Portugalska pobijata angleški predlog

London, 8. febr. — Britski predlog, naj Portugalska in Holandska odstopita nekaj kolonij Nemčiji in Italiji, kar naj bi potolažilo Mussolinija in Hitlerja, da ne bi stegala svojih prstov po ozemlju britanskega imperija, je vznemiril Evropo. To sugestijo je sprožil v angleškem parlamentu David Lloyd George, bivši premier.

Holandaska, ki še ni pozabila, da je imela kontrolo nad New Yorkom, dokler ji niso Angleži iztrgali tega ozemlja, se boji za svoje kolonije v Vzhodni Indiji. Govorice, ki naglašajo, da je treba zadovoljiti "nemanjše", kakršni sta Italija in Nemčija, na račun malih držav, so izvale sovražen odmev v Amsterdamu. Ta poudarja, naj Anglija odstopi svoje kolonije Italiji in Nemčiji, ki imata preveč prebivalstva, in tako pokaze svojo velikodušnost.

Prav tako je alarmirana Portugalska, ki se nahaja v veliki gospodarski krizi in ji sedaj preti tudi izguba kolonij. Znano je, da precej časa, da je Anglija ponudila koncesije Mussoliniju in Hitlerju na račun Portugalske.

Portugalska lastuje velik kos Afrike, ki ga pa s svojo oboroženo silo ne more protektirati. Da je to ozemlje še v njenih rokah, se mora zahvaliti Veliki Britaniji, ki ga štiti a svoje oboroženo silo na podlagi večletne pogodbe. V slučaju, da Anglija umakne to protekcijo, bi bile portugalske kolonije v Afriki izgubljene. Iz zadnjih diplomatskih aktivnosti v Londonu je razvidna ta možnost.

Nacistični sodnik oprostil socialiste

Berlin, 8. febr. — Kljub zahvatom nacističnega prosekutiranja, naj sodišče strogo kaznuje tri bivše voditelje socialistične stranke, ki so skušali obnoviti stranko, jih je sodnik, ki je predsedoval obravnavi, oprostil in ukazal, da morajo biti takoj izpušeni iz ječe. Obtoženci so bili Bruno Baurichter, bivši tajnik Karla Severinga, bivšega socialističnega ministra za notranje zadeve; Wilhelm Ulrich, bivši predsednik unije kovinar-skih delavcev, in Hans Maschke, bivši vodja socialistične mladinske organizacije.

Zborovanje ateistov v Moskvi

Moskva, 8. febr. — Tu se je včeraj otvoril deseti kongres Lige militantnih ateistov in predložena so bila poročila o napredku ateističnega gibanja v sovjetski Rusiji. Emil Jaroslavskij, predsednik organizacije, je v svojem govoru poudaril, da je skoraj polovica prebivalstva sovjetske Rusije pretrgala vse stike s cerkvijo in religijami. "Konec vseh religij v Sovjetski uniji je na vidiku," je rekel Jaroslavskij. Tajnik Lige je predložil poročilo, da ima organizacija nad pet milijonov članov. Svoje podružnice ima v vseh sovjetskih republikah na evropskem kontinentu.

Se vedno 11 milijonov brezposelnih

Washington, D. C., 8. febr. — Ameriška delavska federacija je objavila poročilo, da je ob koncu decembra armada brezposelnih štela 11.401.000 delavcev. William Green, predsednik federacije, je zaeno naglašal, da so izgledi glede izboljšanje situacije v prihodnjih mesecih zelo mršavi in da delavstvo gleda s strahom v bodočnost.

POSEDUJOČI RAZRED ZOPET KAŽE ROGE

Velebiznis se ravna po starem burbonskem pravilu

REFORME RABI LE V SILI

New York. — (FP) — Ameriški posedujoči razred je v tej krizi pokazal, da se prav nič ne razlikuje od burboncev katerekoli dežele. Ko mu je leta 1932 prišla teči voda v grlo in je grozil polom kapitalističnega sistema, je bil pripravljen združiti se tudi s hudicem, da se reši katastrofe. Sedaj, ko je zopet prišel k sebi, se je zopet preoblekel v svoj star burbonski kožuh in pričel mlati po "možganskih trustarjih" in vseh reformah, ki so mu pomagale na nogo.

Dogodki zadnjih let so lahko dobra šola za vse liberalce, predvsem pa za Rooseveltovo administracijo, ki je s pomočjo "možganskih trustarjev" skušala reformirati kapitalizem. Za to svojo iluzijo sedaj z vsemi liberalci vred pridno prejema brce in batine od ameriškega velebiznisa.

Pred tremi leti, ko je dežela sedela na vulkanu in je bil velebiznis na trebuhu, je bila glavna pesem tudi v velebizniških krogih, da mora vlada "nekaj storiti". In ko je Roosevelt prevzel vladne vajete ter pričel z vigorozno akcijo za sanacijo dežele, je imel na svoji strani tudi ves posedujoči razred. Izjeme so bile le redke.

Bankirji se niso prav nič uprli, ko je nova vlada zaprla banke, da jih reši pred absolutnim polomom. Tudi se niso oni ali pa industrijci branili sto in sto milijon-jonskih vladnih posojil velebiznisu. Prav tako niso protestirali proti "newdealerji" koncepciji, da mora skrb za brezposelnost prevzeti federalna vlada. Sprizgnili so se še celo z idejo, da ima delavstvo pravico do organizacije in kolektivnega pogajanja. Z drugo besedo: na dnu največje krize so se tudi burbonci sprjemili iz Savla v Pavla. Vse je kooperiralo z Rooseveltovo administracijo in predsedniku pelo glasovsepe. Washington je bil poln "new dealerjev", med katerimi je bilo veliko industrijskih "kapitanov" in magnatov.

To je seveda trajalo le nekaj časa, približno eno leto po Rooseveltovem ustoličenju. Na pomlad leta 1934 se je enotna fronta "newdealerjev" pričela krhati. Velebiznis se je pričel obračati od Roosevelta in njegovih reform kakor hitro je zopet začetil tla pod nogami. In ko so se lani zopet pričeli stekati profitti v blagajne malega in velikega biznisa, posebno slednjega, ki je "zaslužil" 40% več dividend ko leta 1934, je pričel breati in na vsej črti napovedal boj "newdealerjskim" reformam. V tej burbonski kampanji se mu je pridružilo tudi vrhovno sodišče, ki je pričelo metati skozi okno Rooseveltove reforme kos za kosom.

In zdaj smo zopet v "normalnem" razvoju. V normalnem namreč v tem oziru, da je velebiznis zopet pričel valjati se v profittih in izšel iz krize s podvojeno razredno zavednostjo. Socialne in ekonomske reforme, ki so bile pred tremi leti ustavne tudi v obeh Walli streeta — vsaj pa si takrat grmel proti njim — so danes neustavne.

Bankrotirane in napol bankrotirane farmarje, ki so pred tremi in štirimi leti odprto rebelirali na srednjem zapadu in tudi drugod ter šerifske prodaje farm spreminjali v "Sears-Roebuckove" razprodaje — ti farmarji naj zdaj gredo k vragu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za Združeno državo (levo Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za tretje leto, za Chicago in Kanado \$1.50 na leto, \$0.75 za pol leta, za Slovenijo \$0.50.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in sponzorirani članki se ne vračajo. Rokopisi literarnih, znanstvenih, zgodovinskih, dramskih, pesniških in drugih del, ki so namenjena za objavo, se ne vračajo. — Manuscripts of communications and sponsored articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na roko, kar ima stik s 10tem:

PROSVETA

1607-09 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavo, na primer (Jan. 31. 1934) poleg vsega besedila na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postalo znano. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Ameriški standard

Ameriški burbonski bahači se ob vsaki priliki širokoustijo, da ima Amerika najvišji standard življenja na svetu in za ta standard (stopnjo) se moramo zahvaliti — kapitalizmu, ki je v poslednjih sto letih pretvoril Ameriko iz puščave in pragozda v najmodernejšo civilizacijo.

Fakt je, da kapitalizem ni pretvoril nič. Fakt je, da ameriški kapitalizem se je začel razvijati šele po civilni vojni, to je potem, ko so začeli prihajati v velikih trumah imigranti iz Evrope in drugih krajev sveta — in ko so ti imigranti s svojim delom ustvarili kapital.

Brez dela ne more biti kapitala in brez kapitala ne more biti kapitalizma! To veliko resnico je povedal že Lincoln.

Pred civilno vojno je bil ameriški življenjski standard agrarni standard, nič boljši kot v Evropi, izjemni pa Zdržene države niso imele malih kmetov in da so imele zamorske sužnje namesto tlačanov. To je bila vsa razlika. Mestno življenje z malimi trgovci in obrtniki je bilo do plicice podobno mestnemu življenju na Angleškem.

Ostali Američani — poleg farmerjev na deželi in profesionalcev ter malih trgovcev in obrtnikov v mestih — pred civilno vojno so bili pustolovci, ki so kradli farmerjem živino in trgovcem orožje ter pobijali Indijance. Ti pustolovci so bili obenem prospektorji, to je iskanci rude in olja, in ti so predniki današnjih rudniških in industrijskih ter finančnih magnatov, torej glavni stebri današnjega kapitalizma.

Koliko pa je resnice glede najvišjega življenjskega standarda?

V ameriških mestih je ta standard res visok, a ne v "slumskih" predelih. V "slumskih" distriktih je še danes prav tako revščina in nesnaga kakor je v najzanimivejših evropskih mestih. Sploh pa je življenjski standard odvisen od delavčevega in farmerjevega dohodka; kadar ta dohodek pade — kakor je padel skoro na ničlo v zadnjih šestih letih — pade tudi standard nekam v jamo.

Pred kratkim je predsednik Roosevelt delegiral Morrisa L. Cookeja, naj preišče, kako stoji ameriški farmer glede električne komoditete. Električna se smatra kot nekakšno merilo višjega standarda in moderne civilizacije. Cooke je to zadevo preiskal in kaj je poročal? Poročal je, da je električni standard ameriškega farmerja še zelo primitiven.

Cooke je poročal, da je 85 odstotkov hiš ameriških farmerjev še danes brez električne opreme in brez tekoče vode. Dvajset odstotkov farmerjskih hiš ima radio, 35 odstotkov ima telefon in 60 odstotkov farmerjev ima avtomobil.

Torej avtomobilski baroni so edini, ki so nekoliko dosegli farmerja, na drugi strani so pa elektrarski kralji — ki so po lastnih bahačih edini sposobni zalagati ameriško ljudstvo z električnim tokom — še jako slabo civilizirali farmerja. Stavimo, kar hočete, da se jim ne izplača.

Privatni kapitalizem, ki ima visoki življenjski standard in moderno civilizacijo v zakupu, privošči te dobrrote le onemu, ki lahko plača.

Kapitalistično civilizacijo si mora vsakdo kupiti!

Relif je dvignil—koga?

Od kar federalna vlada daje relif brezposelnim delavcem na ta ali oni način, je silisti nepretrgano godrnjanje, da je relif le potrat denarja, ki nič ne zaleže. Pred kratkim smo pa čitali, da je Harry W. Schacter, lastnik velike departmentne prodajalnice v Louisvillu, Ky., poročal svoji organizaciji trgovcev, da so trgovci, ki prodajajo na drobno, v prejšnjem letu profitirali osem milijard dolarjev samo od brezposelnih delavcev z relifno podporo.

Vidiš, vidiš! Osem milijard dolarjev dobička za trgovce iz relifne podpore! In še vedno bodo — nikdar sili potrošni! — godrnjali, da je relif ali relifno delo le potrat denarja, ki nikjer nič ne zaleže in nikomur nič ne koristi...

Radi bi silisti brezposelne delavce, da bi se silčno pohvalili.

Glasovi iz naselbin

Dosti snega, malo mraza

Muskegon, Mich.—Ker imam dovolj časa na razpolago, bom na kratko opisala to mesto, ki je, kakor izgleda, rojakom prav malo znano. Mesec dni je že poteklo, odkar sem se preselila iz Milwaukeeja v Muskegon in ves ta čas sneži, s kratkimi presledki seveda. Toliko snega še nisem nikdar videla. V starem kraju ga je včasih precej padlo, a ne toliko. Tam so se v takih slučajih ljudje, ki so imeli slabe hiše, bali, da se ne bi pripetila kakšna nesreča, pa so šli na strehe in sneg dol skidali. Mene že skrbi, če bo treba storiti nekaj silnega tudi tukaj.

Mesto Muskegon je dokaj prijazno, Slovencev pa ni v njem. Osem milj od tu, v Muskegon Heights, jih je nekaj in imajo svoje društvo št. 266 SNPJ. Mraza tukaj ni tako hudega kakor je v drugih krajih, kakor čitamo v listih. To mesto namreč leži med dvema jezeroma, med jezerom Michigan in jezerom Muskegon. Torej v poletnem času ne bomo žejni.

V Prosveti sem čitala v nekem poročilu, kako se Italijani ponajša s slovenskimi materami, ki imajo kopice otrok. V Rimu so priredili nekakšno zborovanje materam, ki imajo veliko otrok. Med temi sta tudi dve Slovenki, ki sta bili izvoljene kot delegatkinji. Ena ima sedem in ena šest sinov. Radovedna sem, kakšne nasvete bodo dale in kakšne sklepe bodo naredile, ali bodo le "delegatkinje" po imenu. Ali bodo navzoči tudi delegati? Če bi živila kje v fakištem rajju, bi morda tudi mene doletela taka sreča, da bi šla v Rim kot delegatka, kajti tudi jaz imam šest sinov. Vrh tega pa bi morda imela čast videti "avetega" otca, kajti to je neka posebna čast, za nekatere namreč, ne zame. Sprejmite moje pozdrave vsi zavedni čitatelji Prosvete!

Frances Gradisher.

Odgovor na dopis o P. M. U. in U. M. W.

Chicago. — Trije člani društva 151 SNPJ in Progressivne rudarske unije v Wittu, Ill., so v petkovi izdaji Prosvete prišli u redništvo radi nekega kritičnega poročila o rudarskih razmerah v Illinoisu. V pojasnilu nam omenim, da je dotično poročilo baziralo na dveh ali treh različnih virih in na poznanju situacije podpisane pomožnega uradnika.

Dopisniki pravijo, da so bili tamkajšnji čitatelji Prosvete radi omenjenega poročila razburjeni, ker se jim ni dopadalo, oziroma ni bilo v prilogi PMU. V taki situaciji kakor vlada zdaj leta med illinoiskimi rudarji je obema skupinama nemogoče ustreči v uredništvu delavskega lista. Pri Prosveti tega tudi nismo skušali.

Ko je bila UMW pred leti v razsulu in so illinoiski rudarji pričeli rebelirati proti Lewisovemu vodstvu radi stvari, katere dopisniki naštevajo in ne naštevajo v njih dopisu, smo bili pri Prosveti — vsaj podpisani — na njih strani in podpirali novo Progressivno rudarsko unijo. Njih boj smo smatrali za pravičen boj, ker Lewisovega vodstva takrat sploh ni bilo mogoče zagovarjati ali pa simpatizirati z njim nobenemu poštenemu in razredno zavednemu delavcu. Res so bile izjeme, ki pa niso prišle v poštev. Z novo rudarsko unijo in njenim načelnim bojem so simpatizirali celo mnogi konservativni toda pošteni unijaki voditelji. Radi diskreditiranja Lewisovega režima smo mnogi videli v tem uporiškem gibanju illinoiskih rudarjev možnost in zapoved za ponovno reorganiziranje rudarjev.

Ampak zgodilo se je, kar takrat ni nihče uvideval. S prihodom NRA je Lewis s bliskovito naglico, v dobrih treh mesecih, pridobil nazaj ne le samo ves izgubljeni teritorij, marveč razširil organizacijo tudi v rudarskih okrajih Pennsylvanije, West Virginije, Kentuckija in v nekaterih drugih državah, kjer se UMWA ni mogla nikdar prej utaboriti, čeprav je potrošila milijone dolarjev za organiziranje rudarjev. Psihološko razpoloženje, ki je tedaj vladalo

v deželi, je Lewis izborni izkoristil. S to dramatično kampanjo se je zopet postavil na noge in priboril prvenstvo med unijakimi voditelji.

Na drugi strani pa je kmalu po ustanovitvi dobila kontrolo nad PMU konservativna grupa, ki je sčasoma dala uniji lice skrajne reakcije. Vsaj ga ni bolj reakcionarnega in napol fašističnega delavskega lista v deželi kakor je njeno glasilo "Progressive Miner". Tega ne morejo zanikati niti najbolj vneti pristaši PMU. (Z urednikom tega lista sem zadnje jesen izmenjal nekaj zanimive korespondence, v sled česar je neko društvo v južnem Illinoisu zahtevalo od upravnega odseka SNPJ, da me — vrže iz jednote! S tem se je bavila tudi tamkajšnja federacija SNPJ, ki je protestirala proti moji rabi "oficielnega papirja" — Prosvetne kuverte. Kakor da bi ne bilo važnejših vprašanj!)

Dokler ni prišlo do preskreta v rudarski situaciji na splošno in v Illinoisu posebej, je Prosveta skoro vsak teden prinašala poročila o boju PMU, kakor je skrbel večina podpisani (za svoje odprte simpatije s Progressivno rudarsko unijo do reakcionarnega preskreta v njenem vodstvu in do reorganiziranja UMW sem jih zadnje čase že več silal s strani odgovornih funkcionarjev, toda nič zato).

Za illinoiske rudarje obeh frakcij je združeno zdaj najvažnejše vprašanje. To vprašanje je postalo važno za obe rudarski frakciji takoj po reorganiziranju UMW. Leta 1933 sem o tem govoril na državnem zborovanju kontinentalnega kongresa tudi z nekim voditeljem PMU, ki je bil tedaj silnega mišljenja, ko jaz, toda ga je pozneje spremenil in se pridružil frakciji, ki je "za boj do konca". In to menda radi službe. Kmalu potem je poslal med progressivne rudarje svojega emisarja v osebi Johna Brophyja tudi John L. Lewis, z namenom, da se najde pot za pošteno združeno. Toda Brophy, kateremu ne more nikdo očitati nepoštenost ali osebno koristilstvo, je naletel na gluha ušesa.

In kot izgleda, je zdaj našel silčen odmev tudi Powers Hapgood, o katerem dopisniki pravijo, "da ni veliko vreden in je kakor nož na dve plati. Tak človek gleda la za dolarčke, ne pa za koristi delavskega razreda." Te besede sem pred nekaj tedni že čital v "Progressive Minerju" in še več drugih "komplimentov" njegovega Hearstovega urednika. Resnica je, da je malo delavcev v Ameriki, ki bi se toliko žrtvovali za delavske ideje in interese kakor Powers Hapgood, čeprav je še mlad. Sigurno se s Powersom ne more kosati v tem nikdo od tistih, ki mu poklanjajo "komplemente" a la "Progressive Miner".

Vsled težkih bojev, skozi katere so šli zadnja leta člani PMU, še bolj pa vsled fanatizma proti UMW in Lewisu, vem, da združeno obeh frakcij ni postlano z rožami. Najbrž bo vzelo še nekaj časa predno bo toliko izginil strup frakcijskega fanatizma med člani PMU, da bodo pričeli bolj trezno presojati o svojem in aplacnem rudarskem položaju in se vrnili "v hišo svojih očetov".

Novi zvezni senator iz Minnesote Elmer A. Benson (levo) in senator J. T. Robinson, vodja demokratske večine v višji kongresni zbornici.

Toda do tega bo prišlo, ker med illinoiskimi rudarji ni več prostora za dve uniji; od tega imajo koristi le operatorji, ki izigravajo eno grupo proti drugi. PMU je bila upravičena do obstoja le toliko časa, dokler je bila v razsulu UMW in dokler je bilo upanje, da naslednje slednje in reorganizira rudarje. Ta prilika bi se ji bila najbrž ponudila, če bi ne bilo NRA, ki je dala življenje UMWA.

Glede ponujane referenduma s strani PMU, da se illinoiski rudarji izrečejo, h kateri uniji hočejo pripadati in da poražena organizacija poveže svoje cule: Dokler je PMU imela večino rudarjev na svoji strani, bi bila slaba strategija za Lewisa, če bi pristal na tak dogovor. On sploh ni eden tistih ljudi, ki bi si dal zadržati zanjko na vrat. Sedaj pa take potrebe ne čuti, ker ve, da bo prej ali slej zmagal. Tudi dvomim, da bi voditelj PMU sedaj pristal na tak referendum, vsaj ne ponujajo ga več.

O njem se lahko reče toliko, da se je iz tega bratomornega boja in iz debata UMW po splošni stavki leta 1927 vsaj nekoliko veliko naučil — več kakor pa voditelj PMU. V njegovem boju proti stari gardi v Ameriški delavski federaciji in za organiziranje delavcev v masnih industrijah v industrijskih unijah ga lahko podpira vsak progressiv in revolucionar brez bojazni, da bi se okužil. Če se pa člani PMU še vedno tega boje, je to le dokaz, da imajo malo odporne sile proti temu ali drugemu okuženju.

Anton Garden (1).

Razne zanimive vesti

Bridgeport, Ohio. — Odbor društvena dvorane je sklenil, da priredi veselico z igro v prid dvorane dne 25. aprila. Ta dvorana je last dveh društev — št. 13 SNPJ in št. 23 KSKJ. Treba je več popravil, zato se bo vršila ta prireditve. Časi so slabi, če se bi naložila doklada, bi nastalo oporekanje in mnogi bi težko plačali. Zato se apelira na članstvo obeh prizadetih društev, da pomagajo sodelovati, da bo uspeh čim večji.

Datum 25. aprila je bil v Prosveti že označen, da tega dne klub št. 11 JSZ uprizaro veliko angleško igro. Toda, ker ima odbor dvorane prednost pri oddajanju dvorane, zato se bo klubova prireditev vršila pozneje, dan in čas pa bomo objavili v Prosveti.

Ker pa bo morda poteklo precej časa, predno bomo mogli dobiti dvorano, da se bi vršila klubova veselica z igro v prid dvorane dne 25. aprila. Ta dvorana je last dveh društev — št. 13 SNPJ in št. 23 KSKJ. Treba je več popravil, zato se bo vršila ta prireditve. Časi so slabi, če se bi naložila doklada, bi nastalo oporekanje in mnogi bi težko plačali. Zato se apelira na članstvo obeh prizadetih društev, da pomagajo sodelovati, da bo uspeh čim večji.

—Fotografiral Victor.

Dve fotografiji predsednika Roosevelta. Leva ga kaže ob nastopu svoje službe 4. marca 1933, desna pa je bila vzeta v tem

Težko je zjutraj iz postelje

— če se prej dobro ne pretegne!

Koliko žensk toži, da zjutraj ne morejo vstati! Energicna med njimi se kratko in malo vržejo s postelje, še preden so se prav prebudile, dobro vedo, da je tem težje vstati, čim dalje človek odlaša. Pa ni dobro tako, če njepe dame!

Telo mora imeti časa, da se do dobrega prebudimo. Počakati je treba, da se odvečenele dremotice izgubi. Če se kar na lepem znežimo z ležanja, napraviš silo čeli vrsti drobnih organov v sebi, ki bi se morali le polagoma obuditi v novo življenje — kakor se polagoma raztepejo megle ob solnčnem vzhodu.

Prva vaja

Kakor hitro čutiš, da si prebujena, lahno, prav lahno premikati prste na nogah, rokah, iztegni noge in lehti, razmajaj se, potem se pa popolnoma pretegni: takšna jutranja pretegnitev, kakor jo podzvestno delajo otroci in živali, je najboljši način za prebujanje mišic.

Druga vaja

Potlej petkrat ali šestkrat globoko zadihaj, doigo izdihuj in nato z vdihom brez prisiljenosti napolni pljuča z zrakom.

Tretja vaja

Nato sedi na posteljo in lahno ziblji glavo v krogu nad rameni: brez sile, voljno, samo to, da zdramiš vrh hrbtenice. Zgodilo se bo, da boš slišala, ko boš glavo vrtela nazaj, rahlo pokanje: to je dokaz, da se tam telo še ne prebudi, da so mišice še odvečenele. Vidiš, boš, da ti bo to vrtenje glave baš zato, ker se zrahljalo še poslednje okorelosti na tebi, ki strilo duha.

... in če si iz postelje!

In potem pete skup in suni z nogami v zrak, da odleti s tebe. In že si na nogah.

Zelo, zelo dobro je, če si nato privoščiš sobne telovadbe. Vaje gotovo poznate. Če si jih vam bom popisala svoj recept za to. Če se ti ne upira, popij pred telovadbo kozarec zelo vroče vode; jameš ti, da boš poln ves dan ko prerोजना in za vsako delo sposobna.

Po telovadbi kratka kopel. Če nimáš kopalice, se okopješ lahko tudi v umivalniku; glavno je, da se osvežiš po vsem životu in da ti je nastal znoj.

Ne zajtrkuj, preden se nisi okopala in se ne la. Zajtrk pojej leže v postelji, kakaj ne, hodno potrebno je, da imaš po razgibanju miru. A to pot boš skočila s postelje brez veselja, saj si že docela predrmljena.—I. C.

Neznano pleme so odkrili

Avstralski zlatokop Mihael Leahy je v vestil Kraljevsko zemljepisno društvo v Londonu, da je odkril s svojimi tremi brati neznano pleme divjakov v notranjosti Papue. V dokaz svoje trditve je pokazal mnogo fotografij in dokumentov, ki jih je posnel na svojih potovanjih po neznanih krajih tega otoka. Divjaki, do katerih je prišel kot prvi beločec, žive primitivno življenje. To so lovci in ribarji, ki obleke skoraj sploh ne poznajo. Prebivajo v primitivnih glinastih kočah v vasicah na gorski planoti in do njih nikoli ne pridejo. Bore se s puščicami, suli in v bojnih sekirami. So sicer bojevit, drugi strani pa tudi dobri poljedelci in njih ve namakalne naprave so vzbudile občudovanje beločev.

Leahy čeni število pripadnikov tega plemena na 200 do 300. Postave so srednje, polt rjava, tipa pa bolj semitskega. Goje večjimi čiljve, najmanj četrtnina pa je med njimi žilje. Poedine naselbine so neprestano v nem stanju, in raziskovalci so videli večkrat kako so se med seboj krali. To plemo je najbojevit in Leahy je bil s svojo ekspedicijo večkrat v smrtni nevarnosti. Kadar so bili rili so morali postaviti straže in en napad divjakov so odbili šele, ko jih je obležalo 13 bojišču. Kakor vsi divjaki se tudi to pleme radi lašpa. Najbolj navdušeni so za okrasne školjke, ki jim služijo obenem za plačilo sredstvo. Leahy je pa videl tudi vdove, ki imele ogrlice iz ličnih kosti umrlih moč.

Svoje mrljice pokopavajo v gorah, mrljice jih plemen pa navadno pojedo. Leahy pravi, da je vzel na isprehod še svoje vnuke in njegumno je sedel v avto. Vso pot se pa ni mogel otresti strahu, da se bo avto nasekal vzdignil v zrak. Stari je namreč nekdo nad džunglo letalo in ropot avtomobilskih motorja ga je spominjal na brnenje propelja tako živo, da mu Leahy ni mogel izbiti glave prepričanja, da lahko tudi avtomobil leta po zraku.

Razlika v skrbi za šolsko mladino

Klerikalnega dunajskega župana hvalijo strijsko časopisje, ker je dunajska občina jala 5713 otrokom opoldan obed. Imenovan župan Schmitz je na to ponosen.

V letu 1930. je bil župan na Dunaju Karl Seitz, ko niti nezaposlenemu se ni bilo tako hudo kakor danes. Tedaj je dajala najaka občina opoldanski obed vsak dan za 100 siromašnim otrokom! Razlika je precej velika.—D. P.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

ZAKLJUČEK VELIKE POSMRTNINSKE APERE PRED SODIŠČEM

Krivca obsojena na 7 oziroma 9 let robije. — Štirinajstletni promet — 19.000 ljudi obsojanih

Ljubljana.

Pred malim senatom mariborskega sodišča sta stala obtožena Ignacij Kristofić in Franc Kenda, ustanovitelja Kmetijske eksportne zadruge v Mariboru, ki je osnovala tudi posmrtninsko zavarovanje po pravilih, ki so bila prirojena tako, da je zavarovanje zamilovalo na tisoče ljudi in da je zadrževal v nekaj mesecih prejšnjega milijon zavarovalnih prijav. Toda polagoma se je razodelo, da gre za nepravilnosti in je oblast odredila likvidacijo te ustanove. Ugotovilo se je, da so vodje te zadruge razirali zavarovanje po vsej Sloveniji in tudi na jug, da je bilo zavarovanih na tisoče in tisoče ljudi, da pa so bile posmrtnine nepravilno izplačevane in da so glavni dobiček imeli glavni vodje zadruge.

Kristofić, Kenda in — medtem v jetnišnici umrli — Zunković Matej so bili ustanovitelji te zadruge. Kristofić in Zunković sta že poprej ustanovila tri zadruge drugo za drugo v Račah, a vse tri so druga za drugo propadle, ne da bi prilese kakšnega denarnega uspeha ustanoviteljem. Potem sta ustanovila Kmetijsko eksportno zadrugo s sedežem v Mariboru, toda tudi ta ni obelala uspeha. Tedaj sta pritegnila k delu še Kendo, ki je bil nastavljen kot ravnatelj zadruge in ta jima je pripomogel do uspeha. Bilo je to jeseni 1931. Prišli so na idejo, kako bi prili do denarja. Ustanovili naj bi podporno sekcijo v svoji zadruzi, in ta podporna sekcija naj bi za združnike uvedla zavarovanje za primer smrti in ginja. Pokojni Zunković je bil strokovnjak za to, vendar je bil premeten in dobro je znal položaj točke, ki naj bi privabljale ljudi in točke, ki naj bi prikazale zadržanih voditeljem običke. In v pozni jeseni 1931 so začeli z intenzivnim delom. Določbe zavarovanja so bile zadržljive, agenti so njih prikupost raznesli po vsej Sloveniji in se čez. Uspeh je bil presenetljiv, voditelji zadruge so se prva kar ustrašili takemu uspehu. Denar je deževal kar na ebelo. Določenih je bilo več zavarovalnih razredov in lahko zavaroval svojca v vseh razredih, a v vsakem le po enkrat. Zavaroval pa si lahko tudi karokoli tujo osebo, če je ta oseba privolila ali ne, če je vedela ali ne. Zavaroval si lahko v kakem razredu po več oseb in obene zdravniške izjave ni bilo treba. Če si hotel spekulirati s človeškim življenjem, si lahko zavaroval nekoga, o katerem si vedel, da bo kmalu umrl. Tudi 100 let staro osebo si lahko zavaroval in da je le pet tednov po zavarovanju že lahko zahteval zavarovalnino, če je ta oseba umrla. To so bile vedno zapeljive stvari in v mnogih vaseh je bilo zavarovanje vse, kar je bilo staro in bolno, vse kar je stalo pred smrtjo. Godilo se je, da je bila ena in ta oseba zavarovana po desetkrat, in deset zavarovateljev torej nestrpno čakalo, kdaj bo zavarovaneec umrl, da stopijo v Maribor po denar. Agenti druge so imeli še svoja posebna navodila, ki so bila v naprotju s pravilnikom, vse v imenu, da privabijo čim več zavarovateljev v zadrugo. Ta podporna sekcija pa ni bila nikdar protokolirana, pravilnik sekcije pa se je pogosto menjal. Ker so zadržniki zavarovali po večini same stare ljudi in bolnike, je bila umrljivost med temi zavarovanci zelo velika. Zato je zadruga napočeno računavala posmrtnine, vendar so bili ljudje kljub temu dovoljni. Toda če bi zadruga delovala dalje, bi jo ta umr-

ljivost sama ubila, kajti vse je bilo preračunano, da dobi podporna sekcija čim več denarja, s katerim so se dali zadržniki voditelji dobro plačevati. Ta zadruga je delovala le nekaj mesecev — že marca 1932 je bila namreč prepovedana — in vendar je bilo vplačanih na pripevkah 4 milijone 371 tisoč dinarjev! Za 176 smrtnih primerov bi morala zadruga izplačati zavarovalnino za 1 milijon 570 tisoč dinarjev, a ker je po svoji izračunavala te posmrtnine, da prihrani denar, je bilo izplačanih zavarovateljem le nekaj nad 270 tisoč dinarjev.

Kdo je torej dobil ves ta denar, ki je dotekal kakor dež, posebno, ko so ustanovili v Zagrebu in Osijeku še podružnici? Zunković, Kristofić in Kenda so imeli plače po 2500 Din na mesec, kar ni mnogo. Toda poskrbeli so na drug način zase. Kenda si je izgovoril še 12% od čistega dobička. Sestavljen pa je bil tudi osnutek, v katerem si Kenda določa 10.000 Din plače na mesec in še 5% od vseh pristopnin in 50% od čistega dobička, kar pomeni, da bi znašali vsi dohodki Kendovi okrog 100.000 Din na mesec oziroma še več. Poleg tega so vsi trije glavni akterji dvignili januarja iz zadruge 300.000 Din ter si jih lepo razdelili — vsakemu 100 tisočakov! Iz dohodkov te zadruge so tudi krili likvidacijo prejšnjih treh zadrug. Z zadržnim denarjem so tudi kupili Podravsko tiskarno v Mariboru za 495.000 Din. Tiskarno so hoteli menda izkoristiti zase osebno. Denar je pač stalno dotekal, morali so nekam z njim. Vse to pa je dalo povod banki upravi, da je marca 1932 odredila likvidacijo podporne sekcije Kmetijske eksportne zadruge, aprila je sledil razpust in postavitve vladnega komisarja. Preiskava vsega poslovanja je dokazala, da je bilo vse delovanje te zadruge nepravilno, da je bila računsko podlaga zavarovanja nemogoča, da so odborniki uporabljali denar zase — vse to kaže, da je bilo vse to poslovanje preračunano na prevaro. Tako se zaključuje obtožnica.

Toda Zunković, Kristofić in Kenda niso odnehali. Šli so v Zagreb ter tamkaj ustanovili podobno društvo, zadrugo "Edinost". Bila je seveda razpuščena in vsi trije aretirani in kasneje obsojeni, Kenda na 4 leta, Kristofić na 3 leta težke ječe, Zunković pa je v preiskovalnem zaporu umrl. Kenda in Kristofić sta prestala kazen v lepoplavski kaznilnici, pred kratkim pa so ju pripeljali v Maribor, kjer se je 13. januarja vršila razprava proti njima zaradi Kmetijske eksportne zadruge.

Kristofić je bil obsojen na 7, Kenda na 9 let robije. Ker pa sta bila zaradi zagrebske "Edinosti" že obsojena in sta odsedela štiri leta, bo sedel Kristofić še 3 leta in Kenda še 5 let.

Še en samomor. — V nedeljo 12. jan. opoldne se je vrgla v Trbovljah s samskega mostu pri kolodvoru v Savo neka ženska. Ugotovili so, da je bilo to 18letna Zofija Brlež iz Zabe vasi v Trbovljah. Bila je bolna za vodenico in to jo je menda hkrati z materino smrtjo pred mesecem spravilo v obup. Dopoldne je rekla doma, da gre v cerkev in na pokopališče prižgat svečo na materin grob, a se ni vrnila. Kmalu po opoldnevu je skočila v Savo. Truplo so našli pri Zidanem mostu.

Okradena cerkev. — V Adarstvo šolska mladina, ki bo premaj v cerkvi Marijin kip, ki je baje čudotvoren. Molitev k isti Mariji prinese srečo. Zato so verni ljudje nanosili in obesili na ta kip celo vrsto zlatih prstanov, uhanov, broš, ogrlic. Vsa ta zlata roba pa je pred nekaj dnevi izginila, nekdo je vdril v cerkev in snel te stvari. Pred dvema dnevi pa so v Ljubljani na cesti prišli 611-tnega Alojza Pihlerja od Sv. Petra pri Mariboru in pri njem našli vso to robo: 20 ogrlic, 33 zlatih uhanov, 52 prstanov, 8 broš ter še več zlatih in srebrnih okrasov, vse

iz aderske cerkve. Pihler je cerkveni tat po poklicu in šele pred kratkim je prišel iz ječe. Zdaj spet sedi za zapah.

OBČINSKE VOLITVE

Glavni znak teh volitev: abstinenca

V devetih občinah v Sloveniji so se vršile zadnje nedelje občinske volitve. Razen v eni je povsod dobila večino lista klerikalcev, oziroma lista nove radikalne stranke, Jugoslov. radikalne zadržnice. Takoj pa je treba poudariti, da je bila volilna abstinenca zelo velika. Udeležba je znašala povprečno komaj 65%!

Volitve so se vršile skoraj v samih kmečkih občinah: v Lescah pri Bledu, v Begunjah, v St. Ilju, Kostanjevici, Tomišlju, Brezovici, Spodnji in Zgornji Polskavi in v Zagorju ob Savi.

V Lescah je zmaga lista Pavla Olipa (menda pučjevci), drugo so zmagale klerikalne liste. Zanimale so široko javnost predvsem volitve v rudarski občini Zagorje ob Savi, kjer je vedno delavcev socialistov in komunistov. Nacionalisti, ki so pri zadnjih nasilnih volitvah za časa ostre diktature spravili na tak ali drugačen način večino skupaj, zdaj sploh niso sestavili liste, ker bi pač doživeli sramoten poraz. Oni zmagujejo le tedaj, če imajo oblast v rokah. Bili sta dve listi: klerikalna lista in lista tajnika socialistične strokovne organizacije Jurija Arha. Ti dve listi pa sta od vseh 2500 volilcev spravili na volišče le 1514 glasov, torej 60%. Klerikalci so dobili 1148 glasov, Arhova lista pa 366. Vsi drugi so se abstinerali. Rudarji so po večini ostali doma, to pač precej tudi iz razloga, ker so volitve javne. Glasno moraš na volišču povedati, ali voliš vladne klerikalce ali koga drugega. Da se ognje vsakemu preganjanju, so rudarji ostali rajši doma. Če bi bile volitve popolnoma svobodne in tajne, bi rezultat izgledal pač drugače.

Določbe sedanjega volilnega zakona, ki so ga sestavili prejšnji diktatorični režimi, so v velik priid predvsem vladnim skupinam. Zato sedanji režim tega zakona še ni izpremenil, ker si je s takim zakonom pač v svesti, da bodo na videz zmagovali.

Dokler ne bodo volitve tajne in dokler ne bo svoboda agitacije in shodov, toliko časa bodo take volitve le navidezne volitve in še od daleč ne kažejo pravega stanja! To je treba poudariti! Izgredi brezposelnih v Zagrebu

K izgredom v Zagrebu, o katerih smo že poročali, naj navedemo še nekaj podrobnosti. Brezposelni so bili predvsem iz vrst čevljarških pomočnikov in spomenice, ki so jo nesli banu, je zahtevala v prvi vrsti zaščito domače obrti in delavcev pred tujo veleindustrijo. Mišljena je tu predvsem Bat'ova tovarna, ki ima svojo centralo na Češkem, a prodaja svoje čevljarške proizvode po vsem svetu. V mnogih državah ima tudi svoje tovarne, da lahko govori o tem, da pospešuje industrijo tiste države. Bat'a ima tudi v Jugoslaviji nešteto prodajalnih vseh mestih in mnogih trgih, ima pa v Borovem tudi svojo tovarno za gumijaste izdelke. Zaradi poplave Bat'ovih cenjenih čevljev so seveda najbolj prizadeti čevljarški obrtniki in delavci.

Odpor proti odpravi otroškega dela

Ofenziva tekstilnih magnatov

Washington, D. C. — (FP) — Federalno reguliranje tekstilne industrije, kakršno predvideva Ellenbogenov zakonski načrt, je naletelo na veliko opozicijo pri tekstilnih magnatih. To se je pokazalo na zaslišanju o tem načrtu pred delavskim pododsekom nižje kongresne zbornice.

Claudius T. Murchison, predsednik tekstilnega instituta in bivši profesor ekonomije na državni univerzi Severne Karoline, je nastopil pred člani kongresnega pododseka kot reprezentant tekstilnih kompanij. Kljub statistiki, ki sta jo predložila Thomas McMahon in Francis J. Gorman, predsednik in podpredsednik tekstilne unije, da tekstilne kompanije upošlejuje otroke in stalno znižavajo meze, odkar je vrhovno federalno sodišče razveljavilo zakon obnove, je Murchison insistiral, da federalna regulacija tekstilne industrije ni potrebna.

"Ako bi tekstilne kompanije odpravile otroško delo, bi se izpostavile prosekuciji na podlagi antitrustnih zakonov," je argumentiral Murchison. Dalje je rekel, da skušajo tekstilne kompanije na jugu s prostovoljnimi medsebojnimi dogovori uveljaviti iste regulacije, ki so bile v veljavi, dokler ni vrhovno sodišče ubilo zakona obnove. Na člane pododseka je apeliral, naj delajo na to, da bodo antitrustni zakoni suspendirani, kar bo omogočilo izvajanje provizij dogovorov, ki so jih tekstilni magnati odobrili.

McMahon, Gorman in drugi uradniki tekstilne unije so predložili zapisežene izjave delavcev v tekstilnih tovarnah na jugu, da se je položaj delavcev v tekstilni industriji silno poslabšal, odkar je sodišče razveljavilo zakon obnove. Uveljavljanje so bile nove metode priganjstva in izkoriščanje delavcev se je povečalo.

Posedujoči razred zopet kaže roge

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Med "reformiranim" kapitalizmom oziroma kapitalisti, katerih je po Rooseveltovem zatrdilu 90% "dobrih" in "poštenih", ni nobenega protesta proti vrhovnemu sodišču, ki je legaliziralo dvestomilijondolarsko tatvino s tem, da je vladni ukazalo povrniti procesnega davka živilskemu trustu, dasi je demar prišel iz žepov konzumentov.

Tudi za dvanajst milijonov brezposelnih, ki rapidno postajajo telesne in duševne razvaline, se zdaj že skoraj malokdo zanima. Pozabiti jih skuša celo Rooseveltova administracija, ki je imela ob svojem nastopu toliko sladkih besed za "pozabljenec". O potrebi socialne zaščite ni v burbonskih in meščanskih krogih nobenega glasu več, dasi je bila ta stvar še pred enim letom popularna tudi v krogih "reformiranih" kapitalistov, malih in velikih.

Tako gre stvar naprej. Da zmee vse ostanke "newdealske" reform skozi okno, se je velebiznis zatekel z masno akcijo

k reakcionarnim sodiščem. Trenutno se najbolj zaleta v Wagnerjev delavski zakon. Ko bo tega in druge podobne zakone uničil, se bo sigurno spravil nad vsevni zaščitni zakon.

Kakor izgleda, bo dežela v štirih letih "newdealske" revolucije tam, kjer je bila ob nastopu Rooseveltove vlade z ozirom na socialne in ekonomske reforme. Bogatejša bo le na represijah. Tak bo zaključek tega slikovitega epoha, v katerem so liberalci in "možganski trustarji" skušali — reformirati ameriški kapitalizem. Iz tega poglavja se ameriško delavstvo in progresivni element lahko mnogo nauči.

Jeklarski delavci v novi kampanji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Nosti tiče. Sploh je še vprašanje, kaj se bo s tem odborom naredilo, ker ga je eksekutiva federacije ukazala razpustiti v interesu — harmonije.

Vsekakor izgleda, da se je progresivni element med jeklarskimi delavci spravil na "reorganiziranje" kompanijskih unij in za enkrat opustil upanje na organizacijo s strani Ameriške delavske federacije ali okolatele jeklarske unije, ker je bil pri tem v zadnjih letih še prevečkrat razočaran. Ce bo pri tej strategiji imel več sreče, bo pokazala bodočnost.

Preiskava terorja ob zapadni obali

Washington, D. C. — Delavske organizacije v Californiji so apelirale na federalne uradnike in kongresnike, naj odredijo preiskavo terorističnih aktivnosti pobojnikov v službi parobrodskih družb. Kongresnik Marcantonio iz New Yorka je bil informiran, da so avtoritete izdale dovoljenje za nošnje orožja velikemu številu takozvanih "apostolov državljanov" v pristanišnih mestih ob zapadni obali, kjer pričakujejo izbruh terorizma v zvezi s stavko mornarjev. Predsednik Roosevelt je bil obveščen o napeti situaciji in je dejal, da se je o stvari posvetoval z uradniki delavskega departmanta. Po izjavi E. F. McGradyja, pomočnega delavskega tajnika, bo delavski department poslal na zapad svoje pooblaševalce, da pravnajo spor med mornarji in delodajalci.

Nemčija znižala nakup jabolk

Washington. — Nemci bodo v tem fiskalnem letu pojedli veliko manj ameriških jabolk in hrušk kot prejšnja leta. Letošnji izvoz ameriškega sadja bo znašal 426.000 bušljev jabolk in 13.000 bušljev hrušk; lanski je znašal 639.000 bušljev jabolk in 17.000 bušljev hrušk, predlanski pa 3.601.000 bušljev jabolk in 112.000 bušljev hrušk. Vladni biro za poljedelsko ekonomijo pripisuje vzrok temu padcu v pomanjkanju tuje valute in kredita, premestitev nemške trgovine v bolj prijateljske dežele in končno je še vedno "veliko pomanjkanje kupne sile v Nemčiji." Goebbels je zadnjič rekel, da Nemci lahko vzdržijo brez luksusa, kot sta na primer maslo in sadje, ne morejo biti pa brez kanonov. In dosti kanonov in jabolk si Nemci pod sedanjim režimom ne morejo privoščiti.

Naselbina Grand Coulee, Wash., bivališče delavcev, ki gradijo velik jez na reki Columbia.

Slika kaže moške in ženske pred Leninovo grobnico na Rdečem trgu v Moskvi.

Kampanja proti represivnim postavam

Vodi jo Liga proti vojni in fašizmu

Los Angeles. — (FP) — Več tisoč ljudi se je udeležilo protestnega shoda Lige proti vojni in fašizmu v tem mestu, na katerem je bil glavni govornik njen predsednik profesor Harry F. Ward, ki je tudi predsednik Ameriške unije za civilne svobodščine. Shod se je vršil proti reakcionarnim osnutkom, ki čakajo na sprejetje v kongresu.

Ward je rekel, da je namen Tydingsa - McCormackovega osnutka potlačitev delavske opozicije proti rabi vojaštva za razbijanje stavk. Če bo ta osnutek postal zakon, bo vsak lahko kaznovan na tisoč dolarjev globe in na dve leti zapora, ki bi pismeno ali ustmeno kritiziral razbijanje stavk z vojaštvom, je dokazoval Ward.

Namen - Kramerjevega anti-porniškega osnutka je pa potlačitev radikalnega gibanja in ne preprečitev nasilstva, je rekel Ward. Zagovorniki tega osnutka, med katerimi je Du Pontova Liberty liga na prvem mestu, seveda pravijo, da bi bil zakon naperjen proti nasilnim akcijam. V resnici se pa skriva za tem osnutkom želja, da se zatre in postavi izven zakona vsa legitimna, radikalna propaganda.

Lansko leto je bilo v ameriških postavodajnih zbornicah predlagane več represivne zakonodaje, kakor skozi zadnjih dvajset let, skupaj, je naglašal govornik. Še nikdar prej ni bilo vojaštvo tolikokrat poklicano proti stavkarjem kot lani. Sploh so državne milice v zadnjem času postale glavni stavkolomec, kar je za kapitaliste pač ceneje kakor pa najemanje profesionalnih skebov in pretepačev, čeprav tudi ta industrija dobro cvete.

Liga proti vojni in fašizmu prireja protestne shode proti reakcionarni zakonodaji tudi po drugih mestih.

Pasivna stavka ojačila unijo

Protest kavčukarskih delavcev bil efektiven

Akron, O. — (FP) — Unioniziranje delavcev v kavčukarski industriji je dobilo nov zamah radi učinkovitega protesta 1200 delavcev pri Firestone kompaniji, ki so se posluzili pasivne stavke proti redukciji plač. Trajala je 58 ur v oddelku za gradnjo obročev, kjer so delavci 80% organizirani.

Do pasivne ali "sedeče" stavke je prišlo največ radi znižanja akordnih plač. Ker delavci niso marali hitreje delati, da bi zaslužili minimalno plačo, je družba nastavila pri tekočem traku neunijskega zarjevca, ki bi imel demonstrirati, da se s hitrejšim delom lahko zasluži garantirano plačo. Vled tega je med njim in Claytonom Dicksonom, ki je aktiven unionist, prišlo do pretepa, nakar je bil Dicks odslovljen. To pa je izzvalo pasivno stavko.

Družba si je na razne načine prizadevala zdrobiti ta protest. Iz prizadetega departmanta je delavce skušala pregnati tudi s tem, da je ustavila kurjavo, ampak nekdo je poskrbel, da se to ni obneslo in da so stavkarji lahko na gorkem igrali karte in "čerkerje".

Ker so bili valed suspendirana produkcija v prizadetem departmantu primorani prenehati s delom tudi v drugih oddelkih, se je družba po 58 urah podala in vrnila delo. Dicksu, delavcem pa plačala polovično plačo za zamujeni čas. Stavkarjem so dajali hrano iz drugih departmov.

Ta "sedeča" stavka pri Firestonu je opogumila tudi delavce v enem departmantu pri Goodyear kompaniji, kjer so se posluzili silnega orožja za protest proti redukciji plač.

Iz teh dveh pasivnih stavk je izšla kavčukarska unija zelo pojačena moralno.

Tragedija na sovjetskem sodišču

Leningrad, 8. febr. — Obravnava proti 38 bivših plemičem, častnikom v caristični armadi in sovjetskim uslužbencem, ki so obtoženi aleparskih spekulacij, se je otvorila s tragedijo. Arasničev Pokrov, brat edine ženske, ki je med obtoženci, je rajši izvršil samomor, kakor bi bil pričal proti svoji sestri. Njegova sestra, Vera Petrova, je obtožena, da je podkupila več sovjetskih uradnikov, da so ji pomagali prikrivati na nelegalen način pridobljeno premoženje. Sestra samomorilca je jokala, ko je sodnik poklical ime njenega brata, in informirala je sodnika, da si je brat končal življenje, ker ni hotel pričati proti nji.

Stavka arzenalnih delavcev na zapadu

San Pedro, Cal. — Radi stavke 1750 delavcev v tukajšnjem arzenalu Bethlehem Shipbuilding korporacije in pri nekaterih drugih družbah v tem mestu in San Franciscu počiva vse delo pri dveh rušileh. Stavka traja še nekaj tednov. Delavci, ki so organizirani večinoma v neodvisni industrijski uniji ladijskih delavcev, zahtevajo zvišanje plač in kolektivno pogajanje, o čemer pa družba noče nič slišati. Tudi mornariški departament se ne zanima, da bi jo prisilili na izpolnjevanje Wagnerjevega delavskega zakona.

Konferenca za novo stranko v Ohiju

Columbus, O. — Za 16. februarja je državna farmarsko-delavska progresivna politična federacija sklicala konferenco v tem mestu, na kateri bodo razpravljali o ustanovitvi nove državne politične stranke. Nova stranka naj bi pozneje sodelovala s alijemimi strankami ali gibanji v drugih državah za ustanovitev splošne farmarsko-delavske stranke.

Stavkarji seznanili farmarje z bojem

Decatur, Ill. — Tukajšnji oblačilni stavkarji, ki so v boju že leto dni, so ob priliki konvencije farmarske zveze izdali posebno številko tednika Decatur Weekly News in jo posvetili farmarjem. Z njo so farmarje seznanili s svojim težkim bojem, z vlogo sodišča in notornih Bergoffove stavkolomske agencije.

Unije v Wis. za politično akcijo

Kenosha, Wis. — V tem mestu kakor tudi v Racinu se je organizirano delavstvo soglasno izreklo za ustanovitev okrajne organizacije nove Farmarsko-delavske progresivne federacije v obeh okrajih. Resolucije v tem smislu so bile sprejete brez opozicije na sejah obeh centralnih unij. Socialisti v Wisconsinu so to politično zvezo že prej odobrili z veliko večino,

